GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE

TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA

PREDMET

SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Ver. 00, maj 2022

Vsebina učnega programa

Predmet:	**SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI**

Število ur:

Skupaj	Teoretična predavanja	Praktične vaje
2	2	0

Vsebina:

Teoretična predavanja	
Oznaka sklopa	**Vsebina ali kompetenca**
GP-SVNDN-1	Umeščenost gasilstva v sistemu zaščite in reševanja (ZiR)
GP-SVNDN-2	Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami
GP-SVNDN-3	Naravne in druge nesreče
GP-SVNDN-4	Sistem javnega alarmiranja
GP-SVNDN-5	Naravne in druge nesreče v območju lokalne skupnosti
GP-SVNDN-6	Regijski center za obveščanje

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

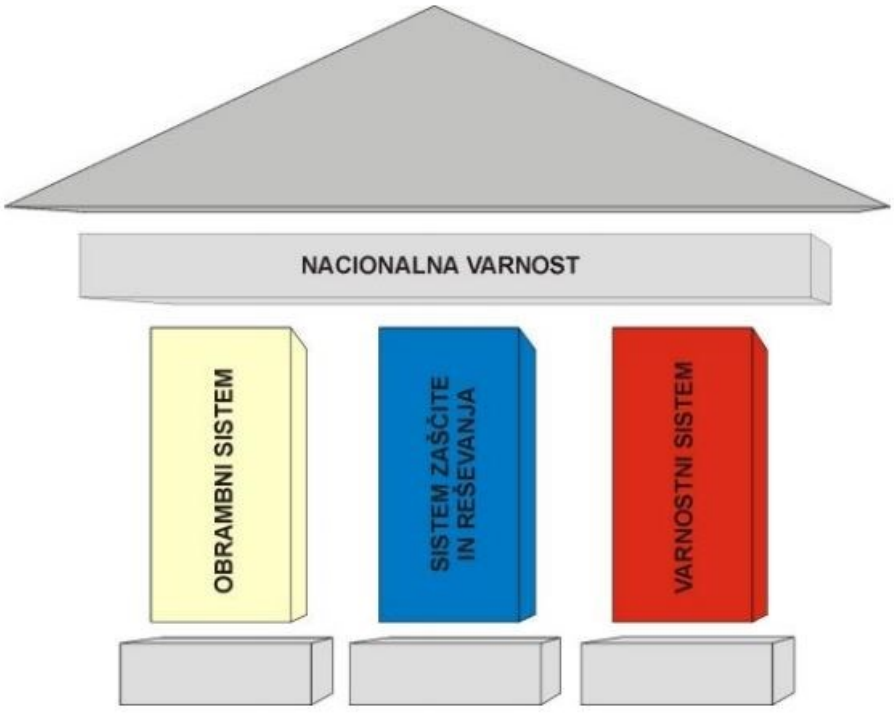
Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-1**
Umeščenost gasilstva v sistem zaščite in reševanja (ZiR)		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilj:
Tečajnik opiše delovanje ZiR

Opis vsebine

Varnost je temeljna prvina obstoja in razvoja človeka od davne preteklosti do danes. Pojem varnosti zajema tako ohranitev obstoja posameznika kot fizičnega, duhovnega, duševnega, kulturnega in družbenega bitja kot tudi zagotovitev kakovosti njegovega bivanja v družbenem in naravnem okolju. [1] Varnosti se zato posveča veliko pozornosti, tako na lokalnem, državnem ali mednarodnem nivoju. Tudi v Sloveniji, katero praktično ogrožajo vse vrste nesreč poznane človeku, je tako. Sistem nacionalne varnosti je zato pomemben dejavnik razvoja in obstoja države. Pri nas temelji na treh stebrih: stebru obrambnega sistema, stebru varnostnega sistema in stebru sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljevanju: SVNDN).

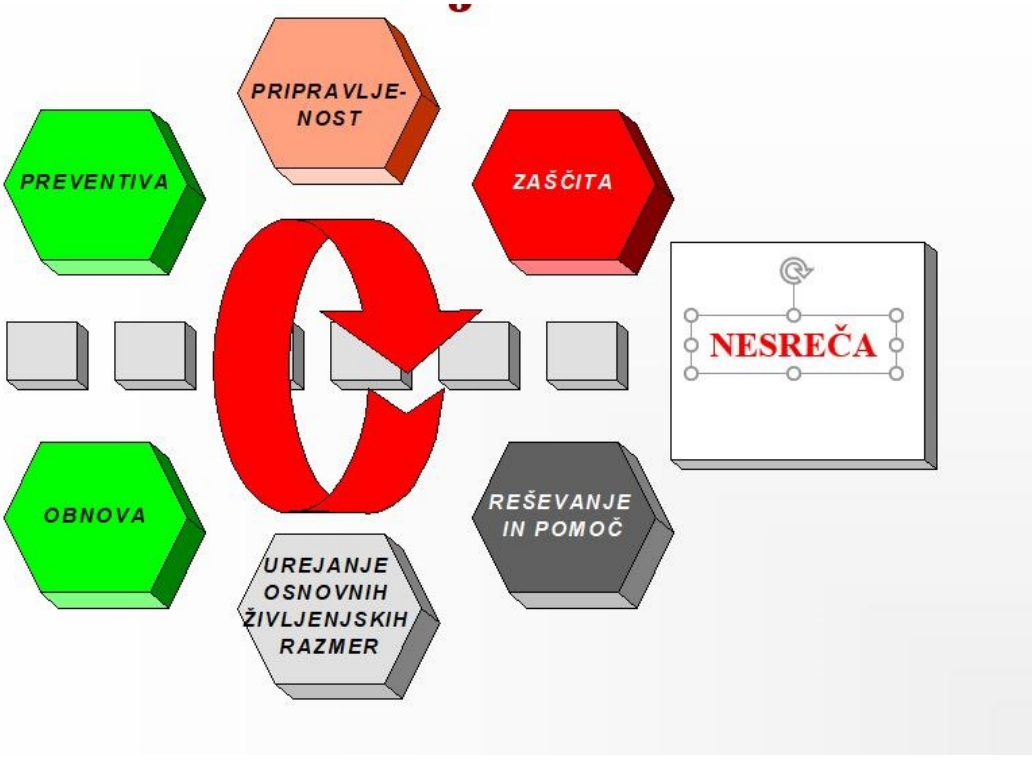

Slika 1: Sistem nacionalne varnosti Slovenije [2]

SVNDN je namenjen varstvu ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sistem je organiziran kot celovita na enotnih ciljih in načelih zasnovana

interdisciplinarna dejavnost. SVNDN povezuje vse reševalne službe in druge namensko organiziranje sile za zaščito reševanje in pomoč v organizacijsko in funkcionalno enoten sistem. [3] Čeprav je organiziran pod okriljem Ministrstva za obrambo, je neodvisen in je humanitarne, ne vojaške narave. Ta celovit sistem organizirajo: država, občine in druge lokalne skupnosti. Obsega programiranje, načrtovanje, organiziranje, izvajanje, nadzor, financiranje ukrepov ter dejavnosti za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami zagotavljajo v okviru svojih pristojnosti oziroma pravic in dolžnosti:
državljani in drugi prebivalci Republike Slovenije kot posamezniki (v nadaljevanju: prebivalci);

- državljani in drugi prebivalci Republike Slovenije kot posamezniki (v nadaljnjem besedilu: prebivalci);
- prebivalci, prostovoljno organizirani v društva, strokovna združenja ter druge nevladne organizacije (v nadaljnjem besedilu: društva in druge nevladne organizacije), ki opravljajo dejavnost, pomembno za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- javne reševalne službe;
- gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije;
- lokalne skupnosti in
- država. [4]

Slika 2: Temeljne funkcije SVNDN [3]

Naloge SVNDN so:

- odkrivanje, spremljanje ter preučevanje nevarnosti naravnih in drugih nesreč;
- preprečevanje naravnih in drugih nesreč;

- obveščanje, opozarjanje in alarmiranje o pretečih nevarnostih ter dajanje napotkov za zaščito, reševanje in pomoč;
- izobraževanje in usposabljanje za zaščito, reševanje in pomoč;
- organiziranje Civilne zaščite ter vzpostavitev in vzdrževanje drugih oblik pripravljenosti za zaščito, reševanje in pomoč;
- samozaščita, samopomoč in vzajemna pomoč (v nadaljnjem besedilu: osebna in vzajemna zaščita);
- mobilizacija ter aktiviranje sil in sredstev za zaščito, reševanje in pomoč;
- odrejanje in izvajanje zaščitnih ukrepov;
- reševanje in pomoč;
- odpravljanje posledic naravnih in drugih nesreč, do zagotovitve osnovnih pogojev za življenje;
- ocenjevanje škode, ki jo povzročijo naravne in druge nesreče;
- mednarodno sodelovanje pri izvajanju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- nadzor nad izvajanjem predpisov o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- pomoč drugim državam ob naravnih in drugih nesrečah. [4]

Pomemben del SVNDN so sile za zaščito, reševanje in pomoč, ki so (na nivoju države, lokalnih skupnosti, gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij za zaščito, reševanje in pomoč) na voljo ob naravnih in drugih nesrečah. Glede na način vključevanja in sodelovanja državljanov jih delimo na prostovoljne, poklicne in dolžnostne (se organizirajo na podlagi državljanske dolžnosti, kot enote in službe civilne zaščite). Ena najbolj pomembnih sil za zaščito, reševanje in pomoč so prav gotovo gasilci.

Gasilstvo je ena izmed najstarejših javnih služb na svetu in sej kmalu pojavila tudi na našem ozemlju. Po pojavu požarnih bramb, so prva tri prostovoljne gasilske organizacije nastale v Metliki (18.9.1869), na Ptuju in v Laškem. Od takrat dalje gasilstvo v Sloveniji TEMELJI NA PROSTOVOLJSTVU.

Gasilska služba je obvezna lokalna javna služba za zaščito, reševanje in pomoč, ki jo opravljajo gasilske enote. Gasilske enote so poklicne ali prostovoljne, glede na območje delovanja pa so teritorialne in industrijske.

Gasilske enote opravljajo svoje naloge v skladu s pravili stroke in pravili gasilske službe.

organizirane kot:

- poklicne gasilske enote,
- prostovoljne gasilske enote v gasilskih društvih,
- gasilske enote v gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah.

Gasilske enote opravljajo svoje naloge v skladu s pravili stroke in pravili gasilske službe. [5]

Njeno nemoteno delovanje zagotavljajo občine in država, je humanitarna dejavnost (ki se opravlja v javnem interesu) in je za prizadete brezplačna.

Po podatkih iz Vulkana (8.6.2021), je v Sloveniji 1300 prostovoljnih gasilskih društev, okoli 100 prostovoljnih industrijskih gasilskih društev, ki se povezujejo v 120 gasilskih zvez. V te organizacije je vključenih 195.085 članic in članov, od katerih je 35.790 operativnih gasilk in gasilcev. Glede na te podatke, so gasilci najštevilčnejša sila za zaščito in reševanje v sistemu. Prav tako so gasilci zaradi načina organizacije in načina aktiviranja, sposobni v kratkem času ob nenadnem pozivu aktivirati veliko število svojih pripadnikov.

Prostovoljni in poklicni gasilci skupaj opravijo letno največje število intervencij med vsemi silami za zaščito in reševanje. V letu 2020 je bilo takšnih intervencij 27.935.

Preglednica 1: Pregled števila intervencij gasilskih in drugih enot s številom sodelujočih pripadnikov enot vpisanih v poročila ReCO v letu 2020 [6]

Vrsta enote	**ŠTEVILO INTERVENCIJ**	**ŠTEVILO PRIPADNIKOV**
Gorski reševalci	593	4.463
Industrijske gasilske enote	192	543
Jamarji	12	45
Kinologi	83	422
Prostovoljna teritorialna gasilska društva	18.647	130.064
Poklicne gasilske enote	9.288	37.302
Potapljači	30	137
Skupaj	**28.845**	**172.976**

Viri in literatura

[1] Grizold A., Bučar B. Izzivi sodobne varnosti: od nacionalne in mednarodne do človekove varnosti, TEORIJA IN PRAKSA, let. 48, 4/2011; (dostopno na: http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip2011_4_Grizold_Bucar.pdf, 8. 6. 2021).

[2] Tavčar B. Telekomunikacijsko informacijski sistemi na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje; (dostopno na: http://urszr.si/slo/tdocs/tksistemi.pdf, 8. 6. 2021).

[3] Dervodel B. Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v republiki Slovenije – ppt predstavitev, Delovno srečanje vojaško diplomatskih predstavnikov, 23. 3. 3002. Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje; (dostopno na: PPT - Delovno srečanje vojaško diplomatskih predstavnikov RS PowerPoint Presentation - ID:3910777 (slideserve.com), 8. 6. 2021).

[4] Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10 in 21/18 – ZNOrg); (dostopno na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO364, 8. 6. 2021).

[5] Zakon o gasilstvu. (Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 23/19 in 189/20 – ZFRO); (dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO301, 8. 6. 2021).

[6] povzeto po (vnos v obrazec za leto 2020); (dostopno na: https://spin3.sos112.si/javno/porocilo, 8. 6. 2021).

Avtorji opisa	**Datum izdelave**
Andrej Rupreht	8. 6. 2021

Avtorji dopolnitev	**Datum dopolnitev**
Andrej Rupreht	6. 9. 2021

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-2**
Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilj:
Tečajnik opiše namen zakona.

Opis vsebine

Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljnjem besedilu: Zakon) je bil prvi sprejet leta 1994 ter kasneje nekajkrat spremenjen in dopolnjen.

Opomnik predavatelju: PREDAVATELJ POKAŽE, KAKO SE ZAKON NAJDE NA SPLETU – POVEZAVA NA PIRS

Zakon ureja varstvo ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljnjem besedilu: VPNDN). Nesreča je dogodek ali vrsta dogodkov, povzročenih po nenadzorovanih naravnih in drugih silah, ki prizadenejo oziroma ogrozijo življenje ali zdravje ljudi, živali ter premoženje, povzročijo škodo na kulturni dediščini in okolju v takem obsegu, da je za njihov nadzor in obvladovanje potrebno uporabiti posebne ukrepe, sile in sredstva, ker ukrepi rednih dejavnosti, sile in sredstva ne zadostujejo. Nesreče povzročata narava in človek s svojimi dejavnostmi, na sam nastanek, potek in posledice pa vplivajo različni dejavniki (podnebje, lega, poselitev, industrijska raba..)

Zakon opredeljuje kot glavni cilj VPNDN zmanjšanje števila nesreč ter preprečitev oziroma zmanjšanje žrtev in drugih posledic teh nesreč. Država, občine in druge samoupravne lokalne skupnosti (recimo občine) organizirajo varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami kot enoten in celovit sistem v državi. Ta sistem obsega:

- programiranje (raziskovalni in razvojni projekti),
- načrtovanje (nacionalni program, ocene ogroženosti, načrtovanje),
- organiziranje (regijski centri, sistem alarmiranja, delo Vlade RS, ministrstev ter URSZR),
- izvajanje(sile ZIR, evakuacija, sprejem ogroženih prebivalcev),
- nadzor ter financiranje ukrepov ter dejavnosti za VPNDN (ocenjevanje škode, financiranje sistema).

S tem zakonom se v pravni red Republike Slovenije prenašajo tudi direktive Evropske skupnosti.
VPNDN zagotavljajo v okviru svojih pristojnosti oziroma pravic in dolžnosti:

- državljani in drugi prebivalci Republike Slovenije kot posamezniki;

Opomnik predvatelju: PREDAVATELJ VPRAŠA TEČAJNIKE, KJE SE TO KAŽE (recimo izdelan načrt evakuacije doma, priprava zaloge nujnih potrebščin, sodelovanje na preventivnih akcijah, branje preventivnih zloženk, izvajajo pomoč po svojih močeh….)

- prebivalci, prostovoljno organizirani v društva, strokovna združenja ter druge nevladne organizacije, ki opravljajo dejavnost, pomembno za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- javne reševalne službe;
- gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije;
- lokalne skupnosti (recimo občine) in država.

Zakon opredeljuje nekaj pomembnih načel:

- načelo pravice do varstva: vsakdo ima pravico do VPNDN, ob nesreči pa se najprej ščiti in rešuje človeška življenje;
- načelo pomoči: vsakdo je dolžan pomagati po svojih močeh in sposobnostih (ob naravni in drugi nesreči);
- načelo javnosti: prebivalstvo mora biti obveščeno o nevarnostih (na območju, ki bi ga lahko prizadela naravna ali druga nesreča), podatki o tem pa morajo biti javni;
- načelo odgovornosti: vsaka fizična in pravna oseba je v skladu z zakonom odgovorna za izvajanje ukrepov varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- načelo preventive: država in lokalna skupnost pri zagotavljanju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, v skladu s svojimi pristojnostmi, prednostno organizirata izvajanje preventivnih ukrepov;
- načelo postopnosti pri uporabi sil in sredstev: lokalna skupnost uporabi za zaščito, reševanje in pomoč ob naravni ali drugi nesreči najprej svoje sile in sredstva.

Zakon natančno določa dolžnosti in pravice državljanov. Morajo sodelovati v Civilni zaščiti, morajo dajati materialna sredstva (recimo vozila, telefoni…) ter se morajo usposabljati ter pripravljati za osebno in vzajemno zaščito. Prav tako morajo osebi, ki je v življenjski nevarnosti ali ji preti nevarnost za zdravje, priskočiti na pomoč, če s tem ne ogrožajo svojega življenje ali zdravja. O takšni situaciji morajo takoj obvestiti ustrezno reševalno službo ali regijski center za obveščanje.

Občina ureja in izvaja varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami na svojem območju. V njeni pristojnosti je:

- urejanje sistema zaščite, reševanja in pomoči v občini v skladu s tem zakonom;
- spremljanje nevarnosti, obveščanje in alarmiranje prebivalstva o pretečih nevarnostih;
- zagotavljanje elektronskih komunikacij za potrebe zaščite, reševanja in pomoči v skladu z enotnim informacijsko komunikacijskim sistemom;
- načrtovanje in izvajanje zaščitnih ukrepov;
- zdelava ocen ogroženosti ter načrtov zaščite in reševanja;
- organiziranje, razvijanje ter vodenje osebne in vzajemne zaščite;
- organiziranje, vodenje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči na območju občine;
- določanje, organiziranje in opremljanje organov, enot in služb Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč v občini;

- zagotavljanje nujnih sredstev za začasno nastanitev v primeru naravnih in drugih nesreč;
- določanje in izvajanje programov usposabljanja občinskega pomena;
- usklajevanje načrtov in drugih priprav za zaščito, reševanje in pomoč s sosednjimi občinami in državo;
- zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje ter odpravljanje posledic naravnih in drugih nesreč;
- določanje organizacij, ki so posebnega pomena za zaščito, reševanje in pomoč v občini;
- mednarodno sodelovanje na področju zaščite, reševanja in pomoči v skladu s tem zakonom.

Zakon omogoča povezovanje občin, na način da združujejo sredstva in oblikujejo skupne službe za opravljanje skupnih zadev VPNDN. Ko občine sprejemajo programe s tega področja, ne smejo biti v nasprotju z nacionalnim programom. Občine sprejemajo ocene ogroženosti ter izdelajo načrte zaščite in reševanja.

Zakon ureja javno alarmiranje kot enoten sistem, ki se opravlja na vseh ravneh. Prav tako zakon določa, da se ljudje po potrebi lahko evakuirajo iz svojih občin, ter da so jih druge dolžne sprejeti, v primeru pa da občina potrebuje pomoč za zaščito, reševanje in pomoč ob naravni ali drugi nesreči, lahko poveljnik Civilne zaščite občine ali vodja intervencije zaprosi za takšno pomoč. Poveljnik ali vodja intervencije lahko zaprosi za pomoč tudi sosednjo lokalno skupnost v drugi državi, če z meddržavnim sporazumom ni drugače dogovorjeno. Seveda pa je tudi obratno, občina lahko nudi to pomoč drugi, če jo le ta potrebuje. S tem se res dosega enotnost sistema in mednivojska operativnost.

V državni pristojnosti je:

- urejanje sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- načrtovanje razvojnih projektov in raziskovalne dejavnosti varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- priprava in uresničevanje nacionalnega programa in načrta varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- izdelava ocen ogroženosti ter državnih načrtov zaščite in reševanja;
- organiziranje in opremljanje državnih sil za zaščito, reševanje in pomoč;
- vodenje sil za zaščito, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, ki prizadenejo dve ali več lokalnih skupnosti;
- organiziranje in izvajanje opazovanja, obveščanja in alarmiranja na območju države in regij ter organiziranje in vzdrževanje enotnega sistema javnega alarmiranja;
- organiziranje in vzdrževanje elektronskih komunikacij za potrebe zaščite, reševanja in pomoči do lokalnih skupnosti ter določanje enotnega sistema elektronskih komunikacij;
- ocenjevanje škode, ki jo povzročijo naravne in druge nesreče;
- organiziranje in vzdrževanje informacijsko komunikacijskega sistema za potrebe zaščite, reševanja in pomoči, v katerega so vključene tudi občine ter organi vodenja, enote in službe ter druge operativne sestave za zaščito, reševanje in pomoč;

- pomoč pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč, da se zavaruje zdravje in življenje ljudi, premoženje, kulturna dediščina in okolje, prepreči nastajanje nadaljnje škode in zagotovi druge osnovne pogoje za življenje;
- določanje izobraževalnih programov in programov usposabljanja s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter izvajanje programov, ki so državnega pomena;
- inšpekcija nad izvajanjem predpisov in ukrepov varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- urejanje meddržavnega in drugega mednarodnega sodelovanja na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Viri in literatura

[1] Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10 in 21/18 – ZNOrg; (dostopno na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO364, 8. 6. 2021).

Avtorji opisa	**Datum izdelave**
Dragomir Murko	30. 8. 2021

Avtorji dopolnitev	**Datum dopolnitev**
Andrej Rupreht	6. 9. 2021

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-3**
Naravne in druge nesreče		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilji:

Tečajnik:

- našteje vrste nesreč,
- opiše ogroženost zaradi naravnih in drugih nesreč.

Opis vsebine

Nesreča

Definicij nesreč je veliko in so odvisne od kulture in njene zaznave izgub ali škode, zato se uporaba samega pojma nesreče skozi zgodovino spreminja. Prav gotov pa s stališča varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami nesrečo povezujemo z materialno škodo ter vplivom na zdravje in življenje ljudi.

Zakon o VPNDN opredeljuje nesrečo kot dogodek ali vrsta dogodkov, povzročenih po nenadzorovanih naravnih in drugih silah, ki prizadenejo oziroma ogrozijo življenje ali zdravje ljudi, živali ter premoženje, povzročijo škodo na kulturni dediščini in okolju v takem obsegu, da je za njihov nadzor in obvladovanje potrebno uporabiti posebne ukrepe, sile in sredstva, ker ukrepi rednih dejavnosti, sile in sredstva ne zadostujejo. [1]

Preglednica1: Primer delitve nesreč [2]

Naravne nesreče		Antropogene (civilizacijske) nesreče	
fizikalne	**biološke**	**tehnične in tehnološke**	**krize in konflikti**
potres	epidemija	požari	vojna
zemeljski plaz	epizootija	nesreče v prometu	terorizem
usad, podor	epifitija	industrijske nesreče	množične migracije
vihar	infestacija	rudniška nesreča	
suša	izguba biološke raznovrstnosti	jedrska nesreča	
pozeba		druge radiološke nesreče	
žled		nesreče pri delu	
toča		nesreče pri aktivnosti v prostem času	
obilne snežne padavine			
snežni plaz			
poplava			
erozija tal			
požar v naravnem okolju			

Opomnik predavatelju: PREDAVATELJ VPRAŠA TEČAJNIKE, ČE KJE MANJKA KAKŠNA NESREČA – recimo nesreča z nevarnimi snovmi

Sam zakon loči med naravnimi in drugimi nesrečami. Naravne nesreče so potres, poplava, zemeljski plaz, snežni plaz, visok sneg, močan veter, toča, žled, pozeba, suša, požar v naravnem okolju, množični pojav nalezljive človeške, živalske ali rastlinske bolezni in druge nesreče, ki jih povzročijo naravne sile. Za naravno nesrečo se štejejo tudi neugodne vremenske razmere po predpisih o kmetijstvu in odpravi posledic naravnih nesreč, ki jih povzročijo žled, pozeba, suša, neurje, toča ali živalske in rastlinske bolezni ter rastlinski škodljivci. [1]
Druge nesreče so nesreče v cestnem, železniškem in zračnem prometu, požar, rudniška nesreča, porušitev jezu, nesreče, ki jih povzročijo aktivnosti na morju, jedrska nesreča in druge ekološke ter industrijske nesreče, ki jih povzroči človek s svojo dejavnostjo in ravnanjem, pa tudi vojna, izredno stanje, uporaba orožij ali sredstev za množično uničevanje ter teroristični napadi s klasičnimi sredstvi in druge oblike množičnega nasilja. [1]
Čeprav pri naravnih nesrečah govorimo o nesrečah, ki so nastale kot posledica delovanja narave, ne smemo mimo dejstva, da je človek s svojim poseganjem v naravo pomembno vplival na podnebne in druge naravne aktivnosti. Podnebne spremembe, ki se kažejo v naraščanju temperature ozračja v zadnjih tridesetih letih, so krivec za pogostejše izjemne vremenske pojave, ki še bolj vplivajo na bivalno okolje človeka, kmetijsko ali recimo turizem. Ekstremni vremenski pojavi so pogostejši, izrazitejši in raznovrstnejši, kot v preteklosti. Zato moramo biti pri uporabi pojma naravna nesreča precej kritični.

Nesreče lahko delimo tudi glede na časovni okvir poteka nesreče. Nek orkanski veter je vremenski dogodek, ki je kratkotrajen in silovit, ki prizadene majhno območje, recimo suša pa je nesreča ki se razvija počasi in prizadene obsežno območje v daljšem časovnem obdobju. Omeniti moramo še hkratnost nesreč, saj lahko en vremenski dogodek vključuje več nesreč hkrati ali v hitrem zaporedju. Kot primer navedimo poletno vreme z nevihtami spremljajo debela toča, močni sunki in hudourniške poplave.

Tehnične in tehnološke nesreče so pogojene z delovanjem naprav. Vzroki za tovrstne nesreče so v okvarah, neupoštevanju varnostnih predpisov in navodil, preobremenitvah ter pomanjkljivem nadzoru. V to kategorijo spadajo večinoma nesreče z nevarnimi snovmi, nafto in njenimi derivati ter energetskimi plini med proizvodnjo, predelavo, uporabo, skladiščenjem, pretovarjanjem, prevozom ali odstranjevanjem, katerega posledica je ogrožanje življenja ali zdravja ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja. Takšna nesreče lahko potem vodijo do ekološke nesreče (po predpisih o varstvu okolja), ki jo povzroči nenadzorovan ali nepredviden dogodek, ki je nastal zaradi posega v okolje in ki posledično ogrozi življenje ali zdravje ljudi oziroma kakovost okolja. [1]
Pri definiciji nesreče moramo omeniti še krizo. Pri krizi gre za širši pojem, se pa uporaba teh izrazov dostikrat meša. Krizne razmere so razmere v regionalnem ali širšem varnostnem okolju, ki jih ni mogoče obvladovati z običajnimi sredstvi in ukrepi, v katerih so zaradi vojaških, ekonomskih, socialnih in drugih razlogov ogrožene temeljne družbene vrednote in ki se lahko razširijo tudi čezmejno oziroma neposredno ogrozijo druge države, če z zakonom ni določeno drugače. [1]

Primer - Potres

Potres je sunkovito nihanje tal, ki nastane zaradi premikanja zemeljskih plošč. Močnejši potres lahko povzroči rušenje zgradb in neposredno tudi smrt ljudi, zato potres po navadi pojmujemo kot naravno katastrofo. Nastane lahko iz več razlogov. Močnejši potresi so večinoma tektonskega izvora in nastajajo kot posledica nenadnih lomov v zemeljski skorji, ki jih povzroča premikanje litosferskih plošč. Drugi pogostejši naravni vzroki potresov so vulkanska dejavnost in plazovi. Umetni potres povzroči podtalna jedrska eksplozija. Potres označimo z njegovo magnitudo. Z empiričnimi formulami lahko iz magnitude ocenimo sproščeno količino energije pri potresu. Učinke potresa na okolje in ljudi opišemo z Evropsko makroseizmično lestvico (12 stopenj, meri učinke - na stavbah, v naravi, ...). Magnitude in intenzitete ne gre zamenjevati, saj prva pove velikost potresa in se izračuna iz zapisa potresnih valov na potresnih opazovalnicah, druga pa nam pove, kakšno škodo so naredili potresni valovi na površju, in je lahko subjektivna... Točko v zemeljski skorji, kjer se lom začne, imenujemo žarišče potresa ali hipocenter. Epicenter je točka na zemeljski površini vertikalno nad hipocentrom . Žarišče potresov tektonskega izvora je po navadi v zgornjih plasteh zemeljske skorje (približno do globine 15 km), v nekaterih posebnih primerih pa lahko doseže globino največ do približno 700 km. S potresi se ukvarja seizmologija. Naravnih potresov v nasprotju z ognjeniškimi izbruhi ni mogoče napovedati. [3]

Opomnik predavatelju: PREDAVATELJ SAM POIŠČE ŠE DRUGE NESREČE, PREDVSEM NAJBOLJ POGOSTE V LOKALNI SKUPNOSTI IN JIH PODROBNEJE PREDSTAVI

Ogroženost

Ogroženost je resnična ali občutena izpostavljenost ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine in okolja nevarnostim naravnih in drugih nesreč. [1] Ta izpostavljenost je bolj izrazita tam, kjer obstajajo **RAZLIČNE** geografske, geološke, industrije, transportne, naravne in druge danosti. Prav gotovo to v veliki meri velja za našo državo. Slovenija leži na stičišču Alp, Panonske nižine, dinarsko-kraškega sveta in Sredozemlja. Kras obsega približno 9000 km2 ali 44 odstotkov vsega ozemlja. Omenjeni pokrajinski tipi zaznamujejo življenjski prostor Slovenije z izjemno pokrajinsko pestrostjo in naravnimi lepotami, obenem pa tudi s številnimi naravnimi in drugimi nesrečami. [1]

Z razvojem avtocestnega križa, s številnimi predori in mostovi, z gradnjo železniškega omrežja /drugi tir) ter z številnimi letalskimi koridorji speljanimi preko našega ozemlja, je tudi vsakodnevni transport ljudi in blaga lahko faktor ogrožanja. Luka Koper je ena največjih v Jadranu in s tem pomemben dejavnik ogrožanja. Jedrska elektrarna krško, Premogovnik Velenje in številni energetski objekti, tudi na vodotokih, so naslednja alineja. Razvita farmacevtska in kemična industrija, železarstvo ter kovinsko predelovalna industrija, razvita športna in turistična infrastruktura, vse to lahko vpliva na našo ogroženost. Številna porečja ter ogromno število hudournikov, strma pobočja ter nenehna rast naselij pa še dodatno vplivajo na vse zgoraj našteto.

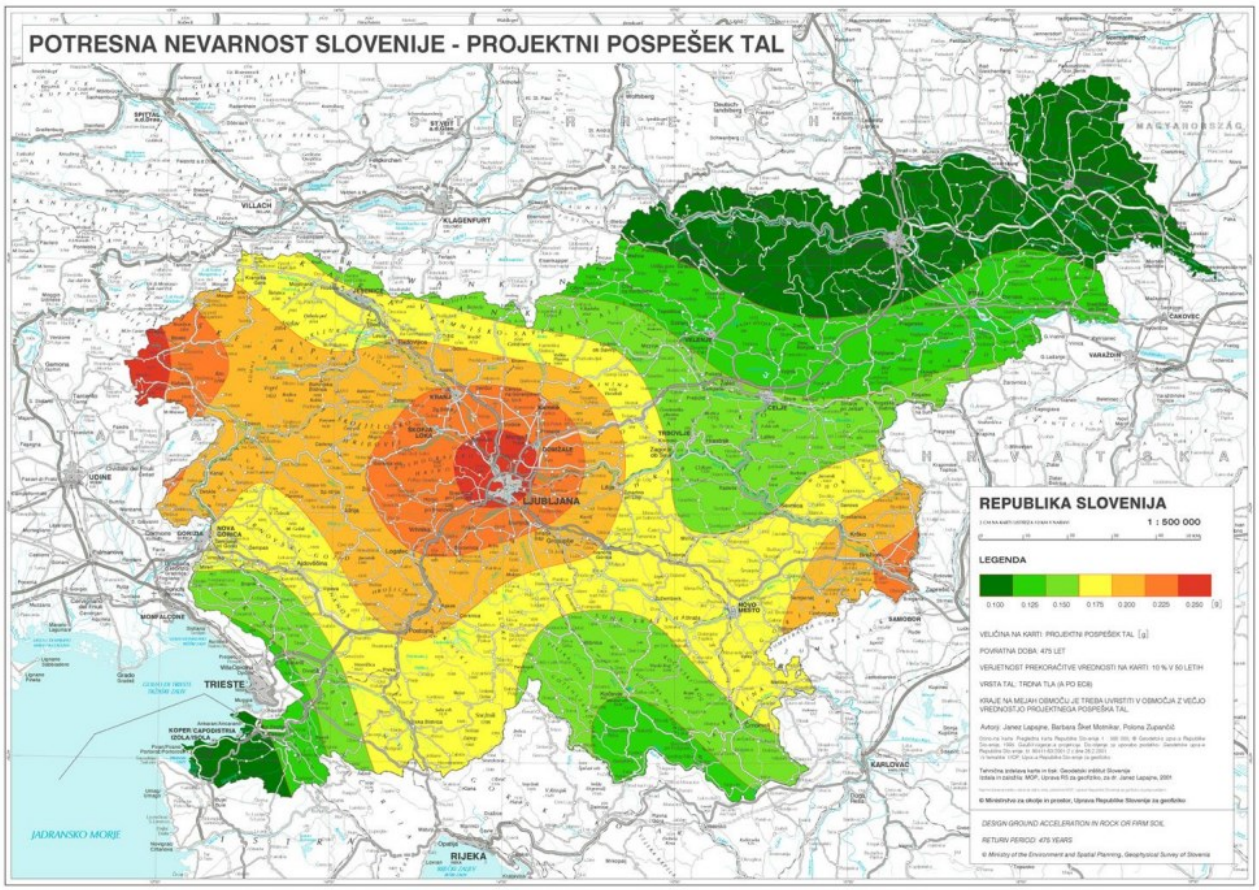
Pravzaprav v Sloveniji ni nesreče, ki se ne bi mogla zgoditi.

Slovenijo ogrožajo predvsem nesreče, kot so poplava, potres, pojav nalezljivih bolezni pri ljudeh, veliki požari v naravnem okolju, suša, neurja, plazovi zemljin in kamnin, blatni tokovi, jedrska ali radiološka nesreča, nesreča na morju, železniška nesreča in nesreča v železniških predorih, prometna nesreča na avtocestah in hitrih cestah z velikim številom poškodovanih in nesreče v

cestnih predorih, snežni plazovi, nesreča z nevarnimi snovmi, visok sneg, žled, posebno nevarne bolezni živali in nekatere druge nesreče. Škoda, ki jo pri nas povzročajo naravne in druge nesreče, je vsako leto precejšnja. Največja je bila v letih, ko so se zgodile večje nesreče, na primer leta 1976 in 1998 po potresih v Posočju, leta 1990, 1998, 2007, 2010 in 2012 zaradi poplav, leta 2014 pa zaradi žledu. [1]

Stopnja ogroženosti je pričakovan obseg škode in drugih posledic naravne ali druge nesreče. [1]

Primer - Ogroženost zaradi potresa

Slika 1: Potresna ogroženost Slovenije [4]

Opomnik predavatelju: PREDAVATELJ SAM POIŠČE ŠE DRUGE VRSTE OGORŽENOSTI, PREDVSEM TISTE, KI NAJBOLJ OGROŽAJO LOKALNO SKUPNOST IN JIH PODROBNEJE PREDSTAVI

Dodatne povezave na literaturo:

Plaz: (7) PLAZ - YouTube

Poplave: (7) POPLAVE – YouTube

Poplave 1: (7) Živeti s poplavami film o poplavni ogroženosti - YouTube

Bolje pripravljen, kot poplavljen: (7) Bolje pripravljen kot poplavljen - YouTube

Potres: (7) potres - YouTube

Po potresu: (7) Po potresu - YouTube

Varnost v prostem času: (7) Kdor za požarno varnost poskrbi je v prostem času brez skrbi oktober mesec požarne varnosti - YouTube Ostala literatura za predstavitev (letaki, plakati, telopi): Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (sos112.si)

Viri in literatura

[1] Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10 in 21/18 – ZNOrg); (dostopno na: http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO364, 8. 6. 2021).

[2] Ušeničnik B. 2002. Nesreče in varstvo pred njimi. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje.

[3] Wikipedija (wikipedia.org), spletni vir. (dostopno na: Wikipedija (wikipedia.org), 7. 9. 2021) www.sos112.si, spletni vir. (dostopno na: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (sos112.si), 7. 9.2021).

[4] potresi.arso.gov.si, spletni vir. (dostopno na: KPN_povzetek_splet.pdf (gov.si), 7. 9. 2021).

[5] www.youtube.com, spletni vir. (dostopno na: (7) URSZRSOS112 - YouTube, 8. 9. 2021).

[6] www.sos112.si, spletni vir. (dostopno na: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (sos112.si), 8. 9.2021).

Avtorji opisa	Datum izdelave
Andrej Rupreht	8. 8. 2021

Avtorji dopolnitev	Datum dopolnitev
Andrej Rupreht	7. 9. 2021

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-4**
Sistem javnega alarmiranja		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilji:
Tečajnik našteje in razlikuje med alarmnimi znaki.

Opis vsebine

Alarmiranje prebivalstva je organizirano kot enoten sistem javnega alarmiranja, ki je podprt z avtonomnim informacijsko- komunikacijskim sistemom za vodenje in izvajanje zaščite, reševanja in pomoči. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje ga organizira tako, da je sistem mogoče upravljati in z njim alarmirati prebivalstvo na lokalni, regijski ali državni ravni.

Za alarmiranje so zadolženi Center za obveščanje Republike Slovenije, regijski centri za obveščanje, pristojne službe v gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah ter gasilske organizacije.

Za alarmiranje zaposlenih in okoliškega prebivalstva so zadolžene tudi pristojne službe v tistih gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah, ki v delovnem procesu uporabljajo, proizvajajo, prevažajo ali skladiščijo nevarne snovi (nafto in njene derivate, energetske pline) ter opravljajo dejavnost, ki predstavlja nevarnost za nesrečo, ki lahko ogrozi okoliško prebivalstvo. Takšne organizacije morajo skladno s predpisi zgraditi alarmne naprave in jih povezati v sistem javnega alarmiranja. [1]

Zasnova sistema javnega alarmiranja v Republiki Sloveniji je hierarhična in obsega tri nivoje:

- državni,
- regijski,
- lokalni. [1]

Osnovne značilnosti sistema javnega alarmirajo v Sloveniji:

- sistem pokriva celotno območje Slovenije
- daljinsko aktiviranje elektronskih siren iz Regijskih centrov za obveščanje in Centra za obveščanje Republike Slovenije,
- daljinsko krmiljenje in nadzor v osnovi delujeta preko digitalnih mobilnih radijskih zvez, možne pa so tudi druge tehnične rešitve za prenos podatkov,
- v SIJA so vključene elektronske sirene,
- lokalno aktiviranje elektronskih siren,
- aktiviranje vseh predpisanih alarmnih znakov,
- aktiviranje posnetih govornih sporočil,

- daljinsko in lokalno aktiviranje »živega govora«. [2]

Alarmni znaki na območju Slovenije

Znaki za alarmiranje so opredeljeni v Uredbi o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja [3], kjer je določeno, da se na območju Slovenije uporabljajo naslednji alarmni znaki in sicer:

Opomnik predavatelju: PREDVATELJ NAJ SI SPODNJE ALARMNE ZNAKE POSEBEJ SHRANI NA MEDIJ IN IMA PRIPRAVLJENE ZA PREDVAJANJE

OPOZORILO NA NEVARNOST – enoličen zvok sirene, ki traja dve minuti, se uporabi za napoved bližajoče se nevarnosti visoke vode, požara, ekološke in drugih nesreč.

Spremljajte radijska in televizijska obvestila o nevarnostih ter ukrepajte skladno z njimi!

poslušaj

Slika 1: Alarmni znak Opozorilo na nevarnost[3]

PREPLAH OZIROMA NEPOSREDNA NEVARNOST – zavijajoč zvok sirene, ki traja eno minuto, se uporabi ob nevarnosti poplave, večjem požaru, radiološki in kemični nevarnosti, nevarnosti vojaškega napada ter ob drugih nevarnostih.

Spremljajte radijska in televizijska navodila o zaščitnih ukrepih ter ravnajte skladno z njimi!

poslušaj

Slika 2: Alarmni znak Preplah oziroma neposredna nevarnost[3]

KONEC NEVARNOSTI – enoličen zvok sirene, ki traja 30 sekund, se obvezno uporabi po prenehanju nevarnosti, zaradi katere je bil dan znak za neposredno nevarnost.

Spremljajte radijska in televizijska obvestila!

poslušaj

Slika 3: Alarmni znak Konec nevarnosti[3]

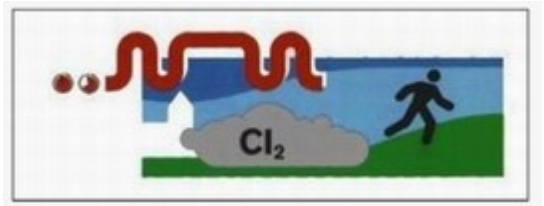
PREIZKUS SIREN (alarmni znak je enak prenehanju nevarnosti). Vsako prvo soboto v mesecu ob 12. uri preizkusimo sirene z znakom za konec nevarnosti.
Na osnovi prej omenjen uredbe, je URSZR leta 1998 določila še dva posebna alarmna znaka in sicer:

NEPOSREDNA NEVARNOST POPLAVNEGA VALA, zavijajoč zvok sirene, ki traja 100 sekund (4-sekundni intervali zvoka sirene z vmesnimi 4-sekundnimi premori), se uporabi ob prelivanju ali porušitvi pregrade na jezu vodne elektrarne. Posebni znak se uporablja na območjih občin Muta, Vuzenica, Podvelka, Radlje ob Dravi, Brežice, Krško in Sevnica.
Takoj zapustite ogroženo območje in se umaknite nad označeno raven, ki jo lahko doseže poplavni val.

poslušaj

Slika 4: Alarmni znak Neposredna nevarnost poplavnega vala[3]

NEPOSREDNA NEVARNOST NESREČE S KLOROM, zvok sirene, ki traja 100 sekund (30-sekundni zavijajoč zvok sirene, 40-sekundni enoličen zvok sirene in 30-sekundni zavijajoč zvok sirene), se uporabi ob uhajanju klora v okolje. Znak za neposredno nevarnost nesreče s klorom se uporablja na območju občin Hrastnik in Trbovlje
Uporabite osebna zaščitna sredstva in se takoj umaknite v višje kraje v smeri proti vetru.

poslušaj

Slika 5: Alarmni znak neposredna nevarnost nesreče s klorom[3]

Znakov za alarmiranje se ne sme uporabljati za druge namene, kot so določeni z uredbo. Na podlagi 18. člena Uredbe o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja je izdano Navodilo o obveščanju prebivalstva po izvršenem alarmiranju. V navodilu (v ReCO lahko imajo izdelan tudi poseben protokol) je natančno določeno, kako se obvešča prebivalstvo po alarmiranju, kater napotke ali navodila se posredujejo, kako se posredujejo in kdaj, preko katerih medijev in podobno. Ti načini so določeni v načrtih zaščite in reševanja (državni, regijski ali občinski), usmeritve pa lahko izdajo tudi Vlada RS, župani, poveljniki CZ in ostali pristojni za VPNDN. [4]

Viri in literatura

[1] www.sos112.si, spletni vir; (dostopno na: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (sos112.si), 6. 9. 2021)

[2] TDI.SI - Sistemi za javno alarmiranje, sistemi radijskih zvez, spletni vir; (dostopno na: TDI.SI - Sistemi za javno alarmiranje, sistemi radijskih zvez, 6. 9. 2021)

[3] Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja. (Uradni list RS št. 105/2007); (dostopno na: Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (pisrs.si), 6. 9. 2021)

[4] www.sos112.si, spletni vir; (dostopno na: (sos112.si), 6. 9. 2021)

Avtorji opisa	Datum izdelave
Dragomir Murko	16. 8. 2021

Avtorji dopolnitev	Datum dopolnitev
Andrej Rupreht	6. 9. 2021

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-5**
Naravne in druge nesreče v območju lokalne skupnosti		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilj:
Tečajnik našteje najbolj pogoste naravne in druge nesreče v območju svoje lokalne skupnosti.

Opis vsebine

Opomnik za predavatelja: PREDAVATELJ MORA V PRIPRAVAH NA PREDAVANJA PRIDOBITI PODATKE O NARAVNIH IN DRUGIH NESREČAH V KONKRETNI LOKALNI SKUPNOSTI ZA ZADNJIH DESET LET. ČE IMA TEČAJNIKE IZ RAZLIČNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, PRIPRAVI TABELO ZA VSAKO POSEBEJ.

IZ TEH PODATKOV PRIPRAVI TABELO, KJER RAZVRSTI NESREČE GLEDE NA ŠTEVILO, TISTIH PRVIH 5 POSEBEJ PREDSTAVI.

Preglednica 1: Primer priprave statističnih podatkov – Mestna občina Velenje (obdobje 10 let od 2011 do 2020) [1]

Vrsta in skupina dogodkov	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**skupaj**
NARAVNE NESREČE	12	17	16	28	10	15	15	18	11	15	**157**
Potresi										1	**1**
Visoko plimovanje morja											**0**
Poplave	3	3	5	6	2	6	5	9	3	1	**43**
Plazovi		2	2		1	2	1			1	**9**
Visok sneg		3	4	7	1	1	1	2			**19**
Neurja	7	6	2	7	1	4	3	2	6	4	**42**
Močan veter	1	1	2	3	5	2	4	4	2	5	**29**
Udari strel	1										**1**
Žled				5							**5**
Suša		1									**1**
Hud mraz								1			**1**

Huda vročina			1								**1**
Epidemije in okužbe ljudi, živali in rastlin		1					1			3	**5**
DRUGE NESREČE	4	12	14	12	4	6	20	39	36	21	**168**
Nesreče v gorah				1					1	1	**3**
Ogrožanja ali napad živali na ljudi in stvari						1		3			**4**
Nesreče pri športnih, rekreativnih in drugih aktivnostih	1	1	2	1	1		1	1	3	4	**15**
Delovne in rudniške nesreče	2	6	9	5	3	4	3	5	5	3	**45**
Reševanja obolelih oseb		3	2	4		1	13	28	26	13	**90**
Nesreče na vodi in v vodi	1			1			1		1		**4**
Pogrešane osebe, živali in stvari		2	1				2	2			**7**
NESREČE V PROMETU	47	50	55	42	43	57	36	39	36	23	**428**
Nesreče v cestnem prometu	47	50	55	42	43	57	36	39	36	23	**428**
Nesreče v železniškem prometu											**0**
POŽARI IN EKSPLOZIJE	71	85	86	83	74	99	90	86	65	54	**793**
Požari v objektih	47	57	62	72	56	81	70	59	41	23	**568**
Požari na prometnih sredstvih	5	2	6	1	3	4	5	6	8	9	**49**
Požari v naravi oziroma na prostem	12	16	8	6	9	11	12	12	8	14	**108**
Požari v komunalnih in drugih zabojnikih	6	8	10	4	6	3	3	7	8	8	**63**
Eksplozije	1	2						2			**5**
ONESNAŽENJA, NESREČE Z NEVARNIMI SNOVMI	12	17	10	12	6	7	14	21	25	17	**141**
Sproščanja nevarnih plinov	2	7	2	2	3		8	7	6	2	**39**
Nesreče z nevarnimi snovmi	10	10	8	10	3	7	6	14	19	15	**102**

Onesnaženja zraka											**0**
JEDRSKI IN DRUGI DOGODKI			1							1	**2**
Teroristični napadi, demonstracije, množične migracije, vojne			1							1	**2**
NAJDBE NUS, MOTNJE OSKRBE IN POŠKODBE OBJEKTOV	1	1	4	4	2	1					**13**
Najdbe neeksplodiranih ubojnih sredstev	1	1	1	1							**4**
Nenačrtne motnje, omejitve, prekinitve, oskrbe			2	3	2						**7**
Poškodbe, porušitve oziroma samoporušitve objektov			1			1					**2**
TEHNIČNA IN DRUGA POMOČ	83	129	104	127	105	105	141	138	158	167	**1257**
Tehnična in druga pomoč	83	129	104	127	105	105	141	138	158	167	**1257**
NEPOTREBNE oz. LAŽNE INTERVENCIJE									38	56	**94**
Nepotrebne oz. lažne intervencije									38	56	**94**
Skupno število dogodkov	**230**	**311**	**290**	**308**	**244**	**290**	**316**	**341**	**369**	**354**	**3053**

Opomnik za predavatelja: Iz tabele se potem izbrišejo skupine dogodkov, da ostanejo posamezni dogodki, te razvrstimo po velikosti in dobimo najbolj pogoste nesreče v občini.

Vrsta in skupina dogodkov	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**skupaj**
Tehnična in druga pomoč	83	129	104	127	105	105	141	138	158	167	**1257**
Požari v objektih	47	57	62	72	56	81	70	59	41	23	**568**
Nesreče v cestnem prometu	47	50	55	42	43	57	36	39	36	23	**428**

Požari v naravi oziroma na prostem	12	16	8	6	9	11	12	12	8	14	**108**
Nesreče z nevarnimi snovmi	10	10	8	10	3	7	6	14	19	15	**102**
Nepotrebne oz. lažne intervencije									38	56	**94**
Reševanja obolelih oseb		3	2	4		1	13	28	26	13	**90**
Požari v komunalnih in drugih zabojnikih	6	8	10	4	6	3	3	7	8	8	**63**
Požari na prometnih sredstvih	5	2	6	1	3	4	5	6	8	9	**49**
Delovne in rudniške nesreče	2	6	9	5	3	4	3	5	5	3	**45**

Viri in literatura

[1] za pridobivanje podatkov se uporabi iskalnik aplikacije SPIN; (dostopno na: SPIN (sos112.si), 7. 9. 2021).

Avtorji opisa	**Datum izdelave**
Andrej Rupreht	6. 9. 2021

Avtorji dopolnitev	**Datum dopolnitev**

Tečaj	TEČAJ ZA GASILCA PRIPRAVNIKA
Predmet	SISTEM VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Vsebina ali kompetenca	**Oznaka sklopa**	**GP-SVNDN-6**
Regijski center za obveščanje		

Informativni/Formativni cilji

Informativni cilj:
Tečajnik opiše vlogo in pomen RECO.

Opis vsebine

V okviru Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje deluje 13 regijskih centrov za obveščanje (v nadaljevanju: ReCO). Klice na številko 112 sprejemajo v **trinajstih ReCO za obveščanje**: v Brežicah, Celju, Kopru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu, Postojni, na Ptuju, v Slovenj Gradcu in Trbovljah. Klic se, glede na kraj kličočega, samodejno **usmeri v pristojni ReCO.** ReCO zagotavlja24-urno dežurstvo 365 dni v letu na evropski številki za klic v sili 112, s čimer prebivalcem in Slovenije zagotavlja pomoč v primeru vseh naravnih ali drugih nesreč. [1]

Slika 1: Lokacije 13 ReCO v Sloveniji [2]

V skladu z Uredbo o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (Uradni list RS, št. 105/07, so naloge ReCO:

- sprejemajo klice v sili in druge klice na klicno številko 112 ter ukrepajo ob teh klicih, vključno z usklajevanjem manj zahtevnih intervencij;
- opravljajo dispečersko službo oziroma posredujejo klice za pomoč gasilcev, gorske reševalne službe, jamarske reševalne službe, podvodne reševalne službe, Civilne zaščite in drugih reševalcev na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- posredujejo klice za pomoč službe nujne medicinske pomoči, ter posredujejo klice za veterinarsko pomoč veterinarjem - koncesionarjem in drugim službam, pristojnim za veterinarsko pomoč;
- zbirajo, obdelujejo in posredujejo podatke o naravnih in drugih nesrečah ter drugih pojavih in dogodkih, pomembnih za varstvo pred temi nesrečami;
- sodelujejo pri vzdrževanju enotne podatkovne baze o silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč in drugih enotah, organih in službah;
- spremljajo in po potrebi zbirajo in obdelujejo opazovanja meteoroloških, hidroloških, seizmoloških, radioloških, ekoloških, zdravstvenih, prometnih ali prevoznih in drugih razmer preko opazovalnih omrežij ali sistemov, javno dostopnih podatkov pristojnih organov in služb ter na podlagi prispelih sporočil organov in služb, ki opravljajo ta opazovanja;
- izvajajo obveščanje pristojnih državnih, regijskih in občinskih organov, organizacij in služb, pomembnih za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v regiji vključno z inšpekcijskimi službami, o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter o drugih pojavih ali dogodkih, pomembnih za varstvo pred temi nesrečami, v skladu z regijskimi in občinskimi načrti zaščite in reševanja;
- sodelujejo pri vzdrževanju zbirk podatkov o naravnih in drugih nesrečah, njihovih posledicah ter o intervencijah sil za zaščito, reševanje in pomoč;
- obveščajo območne centre za obveščanje o nevarnostih in odločitvah pristojnih državnih organov v regiji, kadar delujejo, ter jim zagotavljajo dostop in uporabo razpoložljivih zbirk podatkov v skladu z zakonom;
- izvajajo alarmiranje ob nevarnostih na ogroženih območjih skladno z državnimi, regijskimi in občinskimi načrti zaščite in reševanja oziroma odločitvami pristojnih oseb;
- upravljajo sistem radijskih zvez in sistem osebnega klica za potrebe zaščite, reševanja in pomoči v avtonomnem sistemu elektronskih komunikacij;
- posredujejo pri zagotavljanju logistične in druge podpore silam za zaščito, reševanje in pomoč med intervencijo;
- aktivirajo enote in službe Civilne zaščite in druge sile za zaščito, reševanje in pomoč, ki jih organizirajo državni organi na regijski ravni, skladno z državnimi načrti zaščite in reševanja ter odločitvami poveljnika Civilne zaščite Republike Slovenije;
- aktivirajo regijske enote in službe Civilne zaščite ter druge sile za zaščito, reševanje in pomoč v regiji ali vodstva teh enot in sil v skladu s regijskimi načrti zaščite in reševanja ter odločitvami regijskega poveljnika Civilne zaščite;
- aktivirajo gasilske enote, enote ter službe društev in drugih nevladnih organizacij ter druge sile za zaščito, reševanje in pomoč, preko osebnega klica, elektronskih komunikacij, s

sirenami oziroma na druge načine v skladu z občinskimi načrti zaščite, reševanja in pomoči oziroma načrtom obveščanja in aktiviranja gasilskih enot ter odločitvami občinskega poveljnika Civilne zaščite;
- zagotavljajo komunikacijsko in informacijsko podporo regijskemu poveljniku Civilne zaščite, regijskemu štabu Civilne zaščite in izpostavi Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje;
- sprejemajo in pošiljajo sporočila o naravnih in drugih nesrečah na obmejnem območju kontaktnim organom in službam sosednjih držav, če je tako določeno z dvostranskimi sporazumi ali drugimi mednarodnimi akti;
- pripravljajo in posredujejo dnevne in izredne informativne biltene o naravnih in drugih nesrečah v regiji;
- sodelujejo pri pripravi standardnih operativnih postopkov za delovanje regijskih centrov za obveščanje ob večjih nesrečah oziroma ob nesrečah, za katere so izdelani državni ali regijski načrti zaščite in reševanja, z vidika upoštevanja posebnih razmer ali zahtev v določeni regiji ter izdelujejo načrte delovanja regijskih centrov za obveščanje na drugi lokaciji; [3]

Poleg naštetega ReCO nudi logistično podporo silam na terenu ter spremlja in beleži njihove aktivnosti ob intervenciji.

Zgoraj naštete zakonske naloge lahko podamo v krajši obliki, za lažje razumevanje tečajnikov. ReCO:
- sprejema klice v sili in druge klice na številko 112;
- - posreduje klice za pomoč gasilcem in pripadnikom drugih reševalnih služb, pripadnikom Civilne zaščite in drugim službam v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter jih, skladno z načrti in predvidenimi postopki, aktivira;
- posreduje klice za pomoč službi nujne medicinske pomoči, veterinarski službi in tudi policiji;
- razglaša nevarnosti, izvaja javno alarmiranje (testiranje sistema vsako prvo soboto v mesecu ob 12. uri) in ob nesrečah ali nevarnostih posreduje prebivalcem napotke za ravnanje;
- upravlja s sistemi radijskih zvez (ZARE, ZARE+, ZARE DMR) in s sistemom osebnega klica za potrebe sil za zaščito in reševanje ter zagotavlja komunikacijsko podporo enotam na terenu;
- sooblikuje baze podatkov o intervencijah sil za zaščito, reševanje in pomoč ter o naravnih in drugih nesrečah in njihovih posledicah;
- zbira, obdeluje in posreduje podatke o naravnih in drugih nesrečah (meteoroloških, hidroloških, seizmoloških, radioloških, ekoloških, zdravstvenih, prometnih ali prevoznih in drugih razmer preko opazovalnih omrežij ali sistemov, javno dostopnih podatkov pristojnih organov in služb ter na podlagi prispelih sporočil organov in služb, ki opravljajo ta opazovanja);
- obveščajo državne, regijske in občinske organe, organizacije in službe, pristojne za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, tudi inšpekcijske službe, o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter drugih pojavih ali dogodkih, pomembnih za varstvo pred nesrečami. [4]

Za ustrezno ukrepanje ob klicu na številko 112 ReCO-ji uporabljajo samostojne in nepovezane informacijske in telekomunikacijske sisteme. Ti sistemi:

- zagotavljajo beleženje vseh vhodnih in izhodnih telefonskih klicev na ISDN telefonski centrali,
- s pomočjo geografskega informacijskega sistema GIS_UJME si pomagajo za orientacijo v prostoru in iskanju lokacije nesreče, ter določanju območja pristojnosti sil ZRP, ki delujejo na območju
- omogočajo pregled podatkov o teh silah,
- omogočajo aktiviranje pripadnikov sil ZRP s pošiljanjem kratkih tekstovnih sporočil imetnikom sprejemnikov osebnega klica,
- omogočajo izvajanje javnega alarmiranja
- pregledovanje podatkov o najbolj pogosto uporabljanih nevarnih snoveh ter postopkov za ravnanje ob nesreči z le-to. [1]

Klic v sili 112

Enotna telefonska številka za klic v sili v EU je 112. Kdaj potrebujemo klic v sili na številko 112?

- Če potrebujete nujno medicinsko pomoč, pomoč gasilcev, nujno veterinarsko pomoč, pomoč gorskih, jamarskih reševalcev, drugih reševalnih enot ali policije.
- Če opazite, da gori, izteka nevarna snov, da je onesnažena pitna voda, potok, reka ali morje, da grozi zemeljski ali snežni plaz, da so pretrgane električne ali telefonske žice ali če opazite druge pojave, ki predstavljajo nevarnost za življenje ali zdravje ljudi in živali ali za varnost premoženja, kulturne dediščine in okolja.
- Če ob nesreči ali zvečani nevarnosti naravne ali druge nesreče, pa tudi sicer, potrebujete informacije o motnjah pri preskrbi s pitno vodo, električno energijo in plinom, o motnjah v telefonskem omrežju ter o stanju snežne odeje v visokogorju. [5]

Slika 2: Ko kličete na številko 112, povejte [6]

V 13 ReCO so leta 2020 po zadnjih nerevidiranih podatkih prejeli 514.653 telefonskih klicev na pomoč (klicev na številko 112), kar je povprečno preko 1.410 klicev na dan. Glede na leto 2019 je

bilo klicev več za 3,24%. Število klicev na številko 112 po Regijskih centrih za obveščanje in po vrstnem redu: Ljubljana (129.579), Maribor (61.833), Celje (62.142), Kranj (46.847), Koper (38.257), Postojna (26.013), Novo mesto (25.809), Nova Gorica (25.269), Brežice (23.055), Murska Sobota (22.587), Trbovlje (19.872). Ptuj (19.692), Slovenj Gradec (13.698). [7]
[7]
Večina klicev na 112 pomeni aktiviranje predvidenih reševalnih enot in intervencijo. Tudi leta 2020 so ljudje največkrat, več kot 142.522-krat klicali, ker so potrebovali nujno medicinsko pomoč. V takšnih primerih operater v regijskem centru za obveščanje preveže klic v najbližji center za nujno medicinsko pomoč. Podatke, koliko klicem za nujno medicinsko pomoč je sledila intervencija, imajo centri za nujno medicinsko pomoč, ki tudi odločajo o nujnosti in vrsti intervencije. Poleg tega so operaterji opravili tudi 12.815 klicev na policijo, 19.096 na gasilce in 88.249 na druge službe zaščite in reševanja. [7]

V letu 2020 smo največkrat aktivirali gasilce, in sicer 28.127-krat, gorske reševalce 593-krat, 83-krat pa enote z reševalnimi psi oziroma vse skupaj še z ostalimi enotami 28.845-krat. [7]

Dodatne povezave na literaturo:
Delo na ReCO: (7) Klic v sili 112, TV Maribor 11.2.2013 - YouTube

[1] www.sos112.si, spletni vir; (dostopno na: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (sos112.si), 6. 9. 2021).
[2] Aleš Caf. »Tema 13 RADIJSKE ZVEZE – ppt predstavitev«, Tečaj za VODJO SKUPINE, GZ Ormož; (dostopno na: PowerPointova predstavitev (gz-ormoz.si), 6. 9. 2021)
[3] Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (Uradni list RS, št. 105/07); (dostopno na: Uredba o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (pisrs.si), 6. 9. 2021).
[4] www.gov.si, spletni vir; (dostopno na: Izpostava URSZR Celje | GOV.SI, 6. 9. 2021).
[5] www.gov.si, spletni vir; (dostopno na: Klici v sili | GOV.SI, 6. 9. 2021).
[6] www.gov.si, spletni vir; (dostopno na: Plakat 112 480 x 680 mm za tisk - tisk znidarsic - CV.cdr (gov.si), 6. 9. 2021).
[7] [www.gov.si, spletni vir; (dostopno na: Plakat 112 480 x 680 mm za tisk - tisk znidarsic - CRV.cdr (gov.si), 6. 9. 2021).
[8] www.youtube.com, spletni vir. (dostopno na: (7) Kliv v sili 112, TV Maribor 11.2.2013 - YouTube, 8. 9. 2021).

Avtorji opisa	Datum izdelave
Dragomir Murko	16. 8. 2021

Avtorji dopolnitev	Datum dopolnitev
Andrej Rupreht	8. 9. 2021